

GÂNDURI LA O ANIVERSARE DE EXCEPȚIE

IOAN VOICU

Profesor asociat doctor

Evocarea unei personalități de talia lui Mircea Malița nu poate fi un exercițiu de rutină. Amintirile celor care l-au cunoscut nu se pot limita la elogiul binemeritate și la aprecieri superlative, chiar dacă ele se află sub pecetea deplinei sincerități afective. Evenimentele biografice excepționale merită a fi consemnate cu maximă atenție atunci când țin de activitatea unei personalități care a marcat diplomația română în mod memorabil, oferind un înalt reper moral și profesional pentru generațiile de diplomați chemate să contribuie în viitoarele decenii la cinstirea numelui României în concertul națiunilor lumii.

În istoria universală recentă doar doi diplomați de elită au atins vârsta de nouă decenii în plină activitate creatoare. Henry Kissinger își sărbătorește în mai anul acesta 94 de primăveri, iar compatriotul sau George Kennan (1904-2005) și-a aniversat 90 de ani de viață, precum și centenarul într-o manieră fără precedent.

Viguros nonagenar, Mircea Malița, academician, matematician, diplomat, scriitor, eseist, profesor, român făuritor de istorie, ca protagonist direct, el aparține unei pleiade restrânse de personalități privilegiate, dar și năpăstuite de istorie, cărora li se va recunoaște fără tăgadă rolul marcant în configurarea arhitecturii diplomației românești și în eforturile colective de zidire a meterezelor păcii pentru gloria patriei servite cu devoțiune exemplară.

Activitatea diplomatului Mircea Malița – singura la care mă voi referi în aceste rânduri – ilustrează adevărul că diplomația este un instrument fundamental de afirmare inteligentă și de rezistență discretă a popoarelor în cele mai felurite faze existențiale ale istoriei lor.

L-am cunoscut pe diplomatul Mircea Malița în 1962, la scurt timp după angajarea mea în Ministerul Afacerilor Externe (MAE) ca „referent – ajutor relații“ pe spațiul asiatic, sau mai precis pe India, țară a cărei istorie, cultură și limbă (hindi) le studiasem timp de 6 ani la Institutul de Relații Internaționale din Moscova.

Mircea Malița era în acea perioadă directorul Direcției Relații Culturale, iar Direcția VI-a (Asia) în care fusesem repartizat avea doar sporadic contacte de lucru cu direcția păstorită de tânărul diplomat Malița, reîntors de la New York, unde lucrase câțiva ani cu mult succes în calitate de consilier la Misiunea Permanentă a României la Națiunile Unite.

Toți diplomații din MAE știau că Mircea Malița posedă în cel mai înalt grad o vastă cultură, întemeiată pe lecturi incredibil de întinse, în mai multe limbi, dintr-o multitudine de discipline. El a oficiat cu străduință și strălucire pe terenul diplomației multilaterale, înnobilând meseria pe care a practicat-o, manifestând fără șovăire, intransigență și independență de spirit, care i-au adus, însă, frecvente ostracizări necugetate din partea politicianilor vremii.

Am avut prilejul să asist la o conferință memorabilă ținută de Mircea Malița în fața diplomaților din MAE și îmi amintesc cu admirație cât de puternic a pledat el atunci pentru profesionalizarea reală a meseriei de diplomat, într-o vreme în care un reprezentant al CC al PCR ne reamintea obsesiv: „Să vă între bine în cap: voi nu sunteți diplomați, ci activiști ai Partidului în domeniul relațiilor internaționale!”

M-am bucurat să regăsesc de-a lungul anilor, în conferințele și lucrările semnate de Mircea Malița idei valoroase privind specificitatea diplomației, precum și concepte care se disting prin validitatea lor și în zilele noastre. Pentru dânsul diplomația se recomanda ca o disciplină deschisă, în strâns contact cu principalele domenii de activitate politică și socială, reliefând, totodată, o ireductibilă și copleșitoare vocație de sinteză.

Ca profesor, el ne explica, în termeni convingători, că, desigur, toate meseriile cer cultură, dar datorită misiunii sale integratoare, de a reuni în imagini unitare fapte separate în timp și spațiu, diplomația postulează un consum mai înalt de cultură generală decât multe alte profesii. În concepția sa, diplomația avea menirea de a asocia și corela inteligent fenomene semnificative ale vieții internaționale în structuri coerente, „explicative” și chiar „predicative”.

În 1963 am avut norocul de a fi propus să merg la Geneva pentru pregătirea unui doctorat în științe politice la Institutul Universitar de Înalte Studii Internaționale din cadrul universității geneveze. Trimiterea la doctorat la Geneva era o premieră nu numai pentru mine, dar chiar și pentru statul român, întrucât după cel de-al Doilea Război Mondial acesta era primul caz de admitere a unui student român, trimis oficial, într-o universitate din Occident pentru un doctorat în științe politice și, mai mult decât atât, în calitate de beneficiar al unei burse oferite de Fundația Ford prin intermediul institutului menționat mai sus.

Prezența la Geneva mi-a dăruit o șansă unică de a avea în 1964 o convorbire academică aprofundată cu Mircea Malița, aflat în orașul de pe malurile lacului Lemán pentru o perioadă mai lungă de timp ca șef adjunct al delegației române la lucrările primei sesiuni a Conferinței ONU pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD).

Îmi amintesc de emoția provocată de întâlnirea și convorbirea pe care le-am avut cu Mircea Malița, diplomat pedagog, la hotelul Century, într-o după-amiază de primăvară, în biroul acestuia din hotelul amintit.

Am fost inițial serios surprins de dorința înaltului meu interlocutor ca dialogul nostru să aibă loc în franceză și engleză, limbile în care se desfășura activitatea academică din institutul în care eu figuram – pentru a folosi terminologia exactă a epocii – în calitate de „candidat la doctorat”.

Sunt recunoscător și astăzi academicianului și profesorului Malița pentru recomandarea fermă pe care mi-a adresat-o de a alege ca temă a tezei de doctorat interpretarea autentică a tratatelor internaționale.

La naiva mea îngrijorare că tema de mai sus este prea tehnică și că lucrarea mea nu se va bucura de o largă difuzare în comunitatea juriștilor de drept internațional public, Mircea Malița a replicat sfătos și calm că, chiar dacă teza mea va fi citită doar de cinci persoane, iar un cititor este profesor universitar și include teza mea în bibliografia unui manual consultat sau studiat în mod obligatoriu de sute sau chiar mii de studenți, tema tratată de un necunoscut doctorand va fi cu siguranță remarcată; cartea cu pricina va avea șanse de a fi citită de multă lume, iar dacă este valoroasă va fi chiar citată în unele studii din domeniul dreptului internațional.

După peste o jumătate de veac pot afirma că recomandarea lui Mircea Malița, formulată cu o înaltă disponibilitate sufletească și simpatetică, s-a dovedit nu numai prețioasă, dar și realistă și clarvăzătoare, întrucât teza mea intitulată în limba franceză *De L'interprétation authentique des traités internationaux* a fost publicată în 1969 în ediție comercială de prestigioasa editură Pedone din Paris, recenzată în multe țări și citată pozitiv și frecvent în manualele de drept internațional, fără a mai pomeni monografiile de specialitate referitoare la dreptul tratatelor în care figurează și astăzi la loc de frunte.

Nu pot să nu amintesc admirația și atenția din zilele în care l-am urmărit în 1964 pe Mircea Malița la lucrările UNCTAD, unde, din fericire pentru mine, aveam acces la deliberările publice în baza legitimației de cititor la Biblioteca ONU, care funcționa în incinta lui Palais de Nations.

Citez un fragment din una din alocuțiunile, necunoscute în România, rostite de Malița în finalul sesiunii UNCTAD pentru a ilustra actualitatea ideilor dezvoltate de ilustrul diplomat român într-un stil elevat, recomandabil și astăzi, la o reuniune în care România se lansa cu adevărat pe firmamentul diplomației multilaterale.

„The Conference is nearing its end. The Romanian delegation would not like to appreciate now its outcome in terms of victory or defeat. Soon after the French Revolution, there took place a significant event which however did not produce immediately visible results. It was the famous Valmy cannonade. None the less it marked the beginning of a new chapter of history. And the great German poet who witnessed the event, wrote in his diary: „Today begins a new era and we can say we have been there.

Whatever its shortcomings and not yet fulfilled expectations, this Conference is a beginning, a categorical and an irreversible one. It is a basic fact that for the majority of the countries of the world and for mankind as a whole, the need for accelerated development is now a central problem, a vital cause.“

(Textul integral al alocuțiunii este disponibil la <http://unctad.org/en/Pages/About%20UNCTAD/UNCTAD-at-50.aspx>)

Se cuvine a aminti, de asemenea, că Mircea Malița a propus ca România să intre în Grupul celor 77 de țări în curs de dezvoltare a cărui apariție în diplomația multilaterală datează din 1964, fiind strâns legată de însăși nașterea UNCTAD.

Propunerea sa se va materializa însă abia în 1976. Clarviziunea sa nu fusese recunoscută la timpul oportun de diriguitorii din țară, ceea ce a determinat o întârziere regretabilă a cimentării relațiilor țării noastre cu Grupul cunoscut astăzi oficial cu numele de „G77 and China“, reunind în fapt 134 de țări, care alcătuiesc în prezent cea mai mare alianță în materie de negocieri pe teme economice și sociale.

Trecut-au anii. În 1969, revenit în țară cu teza de doctorat susținută în 1968, eram secretar II în Direcția Juridică și a Tratatelor, când, în procesul de reformă și reorganizare a MAE, am devenit director adjunct al Direcției Organizații Internaționale (DOI) care se afla în coordonarea lui Mircea Malița, ca adjunct al ministrului afacerilor externe, titular fiind Corneliu Mănescu.

Scurta perioadă de timp în care am avut privilegiul unic de a lucra zi de zi cu Mircea Malița a constituit unul dintre cele mai semnificative capitole de viață profesională în procesul de pregătire a mea pentru diplomația multilaterală, în care practic am activat de-a lungul întregii cariere în MAE.

Îmi amintesc cu plăcere de sfaturile și instrucțiunile profesionale generoase pe care le primeam frecvent de la coordonatorul DOI în care lucram, de refacerea și definitivarea, sub supravegherea sa, a notelor de propuneri care urmau să fie înaintate ministrului afacerilor externe spre semnare, înainte de a fi trimise pentru aprobare finală „conducerii superioare de partid și de stat“, pentru a respecta limbajul epocii.

Mircea Malița cerea cu îndreptățită rigoare ca notele de propuneri să fie concise, clare, convingătoare, la obiect, cu responsabilitate pentru fiecare cuvânt pus pe hârtie, să aibă o orientare realistă, iar în formularea propunerilor de acțiune ne sfătuia mereu să avem întotdeauna în vedere capacitatea diplomaților aflați la New York sau Geneva de a pune în practică ceea ce se decidea în cabinetul ministrului de externe, sau în ședințele Prezidiului Permanent al Comitetului Central al Partidului Comunist Român.

Îmi amintesc și astăzi cu grațitudine de faptul că Mircea Malița a refuzat să semneze o variantă de propuneri privind unele aspecte din sfera codificării și dezvoltării progresive a dreptului internațional, argumentând cu vigoare că propunerile formulate în DOI aveau o șansă de a fi aprobate de conducerea superioară numai dacă răspundeam anticipat, în termeni lipsiți de ambiguitate, la întrebarea care este locul real al codificării în politica mondială.

Sub generoasa și directă îndrumare a lucrat sau s-a format un „pluton de elită“ de diplomați care s-au afirmat cu strălucire în sfera diplomației multilaterale. Printre ei se numără: Nicolae Ecobescu, Ion Datcu, Constantin Ene, Romulus Neagu, Teodor Meleșcanu, Marcel Dinu, Dumitru Ciaușu, Ion Goriță, Alexandru Niculescu, Liviu Bota, Marin Buhoară, Nicolae Iordache, Ion C. Popescu, Pașa Bădescu, Bogdan Baltazar și alții.

Nu voi uita niciodată pasiunea pe care Mircea Malița o manifesta în îndrumarea diplomaților de la misiunile permanente ale României de la Geneva și New York pentru obținerea de asistență tehnică din partea ONU, în scopul realizării unor importante proiecte în România dintre care amintesc în acest context

CEPECA, probabil prima instituție din Sud-Estul Europei angajată într-un exemplar proces educațional de transpunere în practică a celor mai moderne metode de gestionare a resurselor umane.

Întregul staff al DOI din perioada 1969-1970 își poate face un titlu de mândrie pentru activitatea depusă împreună cu diplomații de la Geneva, sub îndrumarea lui Mircea Malița, în vederea (pentru a folosi terminologia onusiană exactă) „realizării dezarmării generale și totale sub un control internațional strict și eficace“.

În acest context se cuvine a reaminti nu pentru coloritul său anecdotic, ci pentru conținutul său instructiv, o întâmplare diplomatică de la Geneva ieșită din comun.

Știind că Tudor Arghezi se află în Elveția pentru tratament medical, Mircea Malița a avut inițiativa de a organiza o vizită a acestuia la lucrările Comitetului pentru dezarmare care se desfășurau în Oficiul european al ONU din Geneva.

Marele poet a participat la o ședință a acestui comitet, a publicat o remarcabilă tabletă pe această temă, iar la întrebarea dacă ar mai dori să vină și la alte ședințe a răspuns „Nu“, argumentând: „Eu nu sunt corespondent de război“.

Sterilitatea dovedită de-a lungul deceniilor de negocierile de dezarmare din comitetul amintit risca să valideze opinia argheziană. În 2017 ideea „realizării dezarmării generale și totale sub un control internațional strict și eficace“ pare o incredibilă himeră.

În anii 1970-1972 Mircea Malița a deținut portofoliul Ministerului Educației. În această calitate a făcut multe demersuri pentru modernizarea învățământului din România și a întreținut, în continuare, strânse relații cu oameni de știință din domeniul relațiilor internaționale, unii dintre aceștia vizitând România pe timpul mandatului său.

Amintesc o frumoasă și instructivă discuție purtată cu un reputat profesor american, care, încurajat de Mircea Malița, a pledat pentru aprofundarea studiului relațiilor internaționale și folosirea într-o mai mare măsură a potențialului oferit de Asociația Română de Drept Internațional și Relații Internaționale (ADIRI) al cărei fondator de facto era Mircea Malița. Profesorul american și-a donat o parte din biblioteca sa, ADIRI.

În timpul mandatului său la Educație, Mircea Malița a avut inițiativa de a înființa pentru prima oară în țara noastră un curs de diplomație multilaterală la Facultatea de Drept a Universității București. Am fost propus să predau acest curs chiar de Mircea Malița, care l-a rugat pe decanul de atunci al Facultății de Drept să mă primească pentru o discuție preliminară lămuritoare.

Cu toate că decanul părea convins de utilitatea unui asemenea curs facultativ, propunerea pe care a înaintat-o Ministerului învățământului nu a ajuns la Mircea Malița, ci la un adjunct al acestuia, care a aprobat-o cu mențiunea că acest curs trebuie să fie ținut de un profesor din cadrul Facultății de Drept. Cursul nu s-a deschis, iar inițiativa lui Mircea Malița continua să aștepte vremuri mai bune.

Din perioada 1973-1980 amintirile mele privind activitatea lui Mircea Malița sunt legate de poziția acestuia de consilier diplomatic la Consiliul de Stat.

Anul 1974 a fost emblematic pentru prezența României în diplomația multilaterală, datorită faptului că a avut loc la București prima Conferință Mondială a Populației (19-30 august), eveniment care l-a adus pe Mircea Malița în prim plan, prin implicarea lui profesională directă, atât în perioada premergătoare reuniunii, cât mai ales pe parcursul acesteia.

Se cuvine a reaminti principala rezoluție inițiată de România la această conferință cu titlul simbolic „*Pentru o lume mai dreaptă*“, document care a fost negociat și definitivat, spre a fi adoptat prin consens, prin eforturile meritorii ale diplomatului Mircea Malița.

Întrucât elaborarea și negocierea acestei rezoluții se leagă nemijlocit de numele diplomatului Mircea Malița, îmi permit să citez câteva rânduri din acest document, astăzi uitat, dar surprinzător de actual prin conținutul său umanist.

În primul paragraf al rezoluției se arată că „*omul constituie suprema valoare a lumii, iar populația tezaurul cel mai de preț al fiecărei țări.*“

În același text, Conferința Mondială a Populației și-a reafirmat convingerea „*că o politică demografică umanistă și eficientă reclama acțiuni energice în spiritul solidarității umane, al echității naționale și justiției internaționale*“.

Documentul se încheie cu sublinierea „*convingerii ferme că sistemul ONU poate și trebuie să aducă o contribuție sporită la rezolvarea problemelor arzătoare care preocupă întreaga omenire, poate și trebuie să devină un instrument eficient în eforturile contemporane pentru făurirea unei lumi mai juste.*“

Această rezoluție m-a determinat ca împreună cu ambasadorul Nicolae Ecobescu să alcătuiască două volume de documente intitulate „*Noua ordine internațională*“, cărți apărute în anii 1983-1986 în Editura Politică, în colecția Relații Internaționale, sub egida Institutului de Economie Mondială din București.

Pornind de la rezoluția promovată de Mircea Malița, care figurează la paginile 236-239 ale primului volum al colecției amintite de documente, alcătuitoarea lucrării au precizat faptul că au dorit să ofere „*o imagine panoramică a gândirii generoase și polivalente pe tema căilor de făurire a unei lumi mai bune prin structurile sale și mai drepte prin finalitățile urmărite, pe măsura așteptărilor popoarelor care aspiră cu ardoare spre o uniune cât mai grabnică între năzuințele care le animă și realitățile pe care și-au propus să le modifice în lupta lor continuă și fără preget pentru un nou sistem de relații interstatale întemeiate ferm și neabătut pe normele dreptului și pe postulatele justiției și echității.*“

În septembrie 1975 am avut onoarea de a lucra împreună cu Mircea Malița, cu Teodor Meleșcanu, actualul ministru al afacerilor externe și alți colegi la elaborarea celui mai amplu document de poziție prezentat de România la Națiunile Unite cu privire la creșterea rolului organizației mondiale în lumea contemporană, document care a animat dezbaterile din Comitetul special pentru Carta ONU și creșterea rolului Organizației în anii 1976-1989.

Întrucât acest document este astăzi uitat, îi reamintesc mai întâi titlul care dezvăluie un adevărat program: „*Poziția României cu privire la îmbunătățirea și democratizarea activității Organizației Națiunilor Unite, la întărirea rolului său în realizarea colaborării între toate statele fără deosebire de orânduire socială, a unei lumi mai bune și mai drepte, a unei păci trainice*“.

Iată un paragraf scris împreună cu Mircea Malița, care își păstrează deplina actualitate chiar și după 42 de ani: „*Organizația trebuie să țină mai mult seama de influența informației de masă în viața și relațiile internaționale și să sprijine eforturile pe plan național și internațional pentru o informație de masă care să servească apropierii și prieteniei între popoare, să nu admită propagarea rasismului, propaganda de război, să ducă la întărirea respectului pentru tradițiile și cultura fiecărui popor, la răspândirea a tot ceea ce a creat mai bun omenirea în toate sferile de activitate ale cunoașterii umane.*“

Din perioada 1980-1982, când Mircea Malița s-a aflat ca ambasador al României în Elveția, cu sediul la Berna și reprezentant permanent la Națiunile Unite la Geneva, îmi amintesc de încercările sale de a revitaliza participarea României la negocierile de dezarmare, precum și de eforturile neobosite depuse pentru consolidarea relațiilor țării noastre cu agențiile specializate găzduite la Geneva.

Această perioadă are o semnificație sentimentală pentru mine, întrucât Mircea Malița a dezvoltat o profundă prietenie cu Jacques Freymond, directorul Institutului Universitar de Înalte Studii Internaționale de la Geneva, profesor de istorie diplomatică, care a fost principalul meu îndrumător academic în anii de doctorat în Elveția.

Subliniez în mod critic și regret că niciunul dintre absolvenții români de la acest institut nu s-a învrednicit să scrie câteva rânduri despre Jacques Freymond, care ne-a fost tuturor un pilduitor mentor și rămâne în memoria noastră drept o personalitate de înaltă reputație morală și profesională în mediile intelectuale din Europa.

În continuarea rândurilor de mai sus referitoare la documentul programatic românesc prezentat la ONU, din care am reprodus paragraful privind rolul mass-media în viața internațională, citez din monumentalul volum memorialistic *Secolul meu scurt* al lui Mircea Malița un paragraf despre Jacques Freymond care ilustrează deopotrivă concepția profesorului elvețian privind mass-media și similitudinea acesteia cu poziția României pe această temă circulantă la ONU în 1975.

Mircea Malița scrie: „*Freymond opina că tradiționalistă cum era, Elveția trebuia să urmărească totuși atent schimbările permanente care aveau loc pe plan internațional și să identifice primejdiile unor atitudini inamicale sau chiar ostile. «Iată, spunea el, presa și mass-media au devenit atotputernice și influente. Știrile circulă repede, pătrund peste tot. Să presupunem că o țară vrea să lovească în alta care îi strică interesele într-un anumit domeniu politic sau economic. Nu e nevoie să îi declare război. Este îndeajuns să organizeze o campanie de presă denigrantă care să verse asupra dușmanului cantități de defăimări, atacuri și acuzații de o asemenea magnitudine și intensitate, încât țara vizată să nu poată replica suficient de bine, de repede și de convingător. Cum să numim acest fel nou de agresiune care lipsește din repertoriul clasic?» Până la urmă a scris cartea *Pacea fragilă* în care își pune probleme de acest fel, de conflicte dese cu arme noi furnizate de progresul tehnic.*“ (p. 538 din volumul citat)

Anul 2017 ne demonstrează relevanța incontestabilă a celor două puncte de vedere în zilele noastre, când polemicile publice, manipulările prin mass-media și proliferarea știrilor false bat toate recordurile prin intensitatea lor.

Din perioada 1982-1984, când Mircea Malița se afla ca ambasador al României la Washington, amintesc întâlnirile avute la New York, unde participam la sesiunile Adunării Generale a ONU. Am purtat mai multe convorbiri individuale cu distinsul ambasador, care continua să se intereseze în profunzime de evoluția dezbaterilor onusiene pe teme privind dezarmarea, dezvoltarea, protecția mediului înconjurător, ocrotirea drepturilor omului, problematica tineretului etc.

Nu pot să nu evoc din acea perioadă satisfacția profesională pe care o încercam citind, în centrala MAE, unele telegrame secrete la care aveam acces, semnate de Mircea Malița care analiza de la Washington cu o pilduitoare luciditate starea relațiilor româno-americane și avansa propuneri constructive pentru dezvoltarea și amplificarea acestora, în ciuda faptului că unele propuneri nu erau luate în considerare și nu erau aprobate de „conducerea superioară” din acea epocă.

Un fapt public, dar puțin cunoscut, din timpul mandatului lui Mircea Malița la Washington este inițiativa acestuia de a-l determina pe marele scriitor și istoric al religiilor Mircea Eliade să doneze României o parte din biblioteca sa personală.

Un impresionant lot de cărți din toate domeniile și mai ales din sfera filosofiei și religiei a sosit la noi și le-am putut consulta în clădirea MAE, înainte ca aceste volume să fie transferate la Biblioteca Centrală Universitară, așa cum, probabil, era dorința donatorului Mircea Eliade. Soarta acestei donații nu este, însă, pe deplin elucidată până astăzi.

M-am reîntâlnit cu Mircea Malița în 1991 la New York, unde eram însărcinat cu afaceri a.i. la Misiunea Permanentă a țării noastre pe lângă ONU. Nu voi uita niciodată fermecătoarea nostalgie manifestată de Mircea Malița în timp ce cutreieram coridoarele clădirii ONU, oprindu-ne din când în când pentru ca distinsul vizitator să-mi indice sălile în care luase cuvântul la diferitele sesiuni ale ONU și mai ales sala în care, în 1963, România a exprimat, pentru prima oară, un vot disident față de celelalte țări membre la Tratatul de la Varșovia în problema denuclearizării Americii Latine.

Regret și acum faptul că în anii 1994-1999, când m-am aflat la Bangkok, în calitate de ambasador în Thailanda și observator permanent pe lângă organizațiile internaționale cu sediul în Orasul Îngerilor, nu am reușit să îl am drept oaspete pe Mircea Malița, în ciuda invitațiilor adresate prin ambasada română de două universități thailandeze care doreau să-l aibă ca *guest speaker* pe o temă aleasă de domnia sa din domeniul relațiilor internaționale. Am aflat doar în 1999 că aceste invitații trimise de mine la MAE român nu i-au parvenit niciodată destinatarului.

Mai târziu, mi s-a relatat că Mircea Malița a vizitat China și Malaezia, iar la reîntoarcerea în țară a ținut la ADIRI o splendidă conferință despre călătoria sa în Asia, pronunțându-se profetic pentru dezvoltarea relațiilor României cu țările asiatice și explicând de ce numeroși analiști consideră că secolul 21 va fi secolul Asiei. Aceasta ne duce cu gândul la Mihai Eminescu care scria: „*Ca s-explic a ta ființă, de gândiri am pus popoare, / Ca idee pe idee să clădească pân-în soare,*

/ Cum popoarele antice în al Asiei pământ/ Au unit stâncă pe stâncă, mur pe mur s-ajungă-n ceruri,/ Un grăunte de-ndoială mestecat în adevăruri/ și popoarele-mi de gânduri risipescu-se în vânt“.

M-am simțit onorat să contribui la revista *Millennium* condusă de Mircea Malița, publicând articole în care am evidențiat rolul Asiei pe arena mondială în actualul secol și oportunitatea unor relații mai strânse între Europa și continentul asiatic.

Am urmărit cu atenție activitatea scriitoricească a lui Mircea Malița în sfera relațiilor internaționale și sunt impresionat să constat că a izbutit să ducă la bun sfârșit numeroase proiecte valoroase. Stau măturie în acest sens 42 de cărți publicate în limba română și 26 de volume publicate în limbi străine până în 2015.

Am scris o amplă recenzie la cea de a doua ediție (1975) a cuprinzătorului volum *Diplomația*, apărut inițial în 1970 la Editura Didactică și Pedagogică. Autorul cărții mi-a multumit cu multă căldură pentru această recenzie publicată în numărul 8/1976 al *Revistei de Istorie*.

Într-o notă anecdotică mi-a relatat că numărul acestei reviste în care figura recenzia mea a fost luat cu dânsul la o ședință cu înalți demnitari și a pus revista în mod vizibil pe masă pentru a atrage atenția celor prezenți asupra acestei publicații, reușind astfel să „popularizeze“ textul recenziei mele.

Consider ca fiind valabile și astăzi aprecierile mele inspirate de cartea lui Mircea Malița, formulate în recenzia publicată în 1976. *Diplomația* care ar trebui practică în acest secol nu poate ignora realismul ideilor dezvoltate în cartea sa de Mircea Malița. Astfel, referindu-mă la prima funcție a diplomației, la primordialitatea negocierilor, analizate magistral de Mircea Malița, arătăm că autorul procedează la o argumentată pledoarie pentru o diplomație deschisă și învederează că validitatea programului politicii externe a unei țări postulează drept condiție ca acesta să întrunească adevărată popularitate, iar prevederile sale să fie rezultatul unor dezbateri dintre cele mai largi, cu respectarea dreptului maselor populare de a participa la procesul complex al elaborării politicii externe.

Reflecții dintre cele mai pertinente exprima Mircea Malița în cartea sa și pe tema calității negocierilor. Este subliniată cu judiciozitate necesitatea spiritului de cooperare, încrederea, constructivitatea, elasticitatea și alte condiții de natură să înlesnească desfășurarea negocierilor în scopul realizării unui acord. Totodată, se demonstrează cât de importante sunt și alte calități și anume intransigența, fermitatea și demnitatea în purtarea negocierilor.

Pe drept cuvânt, Mircea Malița conchide că studiul negocierilor nu se rezumă la o îndeletnicire teoretică fără aplicații practice însemnate. În opinia sa, perfecționarea metodei negocierilor conține promisiunea unei mai eficiente tratări a situațiilor conflictuale și a crizelor din viața internațională, cu efecte pozitive asupra relațiilor interstatale.

Printr-o coincidență fericită, aniversarea academicianului Mircea Malița în februarie 2017 are loc într-o perioadă în care se desfășoară la New York sesiunea Comitetului special pentru Carta ONU și creșterea rolului Organizației.

Comitetul examinează, între altele, documentul intitulat „Propunerea Mișcării de Nealinie privind soluționarea pașnică a diferendelor și impactul acesteia

asupra menținerii păcii“. Acest document, prezentat în numele a 120 de state nealiniat, afirmă că există diferențe în relațiile internaționale actuale, care pot pune în pericol pacea și securitatea internațională. Se reafirmă că părțile la orice diferend a cărui prelungire ar putea primejdi pacea și securitatea globală trebuie să caute, în primul rând, o soluție prin negocieri.

Recent, António Guterres, cel de-al nouălea Secretar General al ONU, declara: „Vedem în prezent cum erup conflicte devastatoare, în timp ce vechile conflicte rămân greu de rezolvat. De aceea, am reliefat necesitatea creșterii rolului diplomației (surge in diplomacy) pentru pace.“

Diplomația devine cu adevărat vizibilă și credibilă prin negocieri bilaterale și multilaterale menite să ducă la acorduri acceptabile pentru toate părțile implicate într-un diferend sau conflict.

Într-o perioadă de vulnerabilități și perplexități planetare, de incertitudine și de anxietate fără precedent pentru cele 193 de state membre ale ONU, succesul diplomatic în promovarea propunerii avansate de statele nealiniat ar putea contribui la consolidarea capacității organizației mondiale de a răspunde serioaselor provocări globale la care este supusă umanitatea în acest secol.

Monografia lui Mircea Malița intitulată *Teoria și practica negocierilor*, apărută la Editura Politică în 1972, este o carte de pionierat în literatura românească. Densă și inspiratoare, îmi este de folos și astăzi, ca lucrare de referință, la Bangkok, unde, în cadrul Universității Assumption, predau, între altele, un curs facultativ despre negocieri și rezolvarea conflictelor.

Recomand cu încredere celor interesați de ansamblul vastei opere a lui Mircea Malița consultarea unei foarte serioase lucrări intitulată *Biobibliografie*, cu prefață de Lucian Pricop și Remus Pricopie, publicată la editura Comunicare.ro, București 2012, 263 pp. Apărută în 2012, această bibliografie nu consemnează însă trei noi cărți importante pe care doresc să le amintesc în aceste pagini memorialistice. Am în vedere *Istoria prin ochii diplomatului*, elaborată împreună cu Dan Dungaciu, Editura Rao, București 2014, 380 pp.; *Apa, focul și jocul. Metafora, o nouă filosofie a realului*, Editura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale, București, 2014, 328 pp. și *XXI. Totul pe scurt*, în aceeași editură, București, 2015, 121 pp.

Am cunoscut epoca zugrăvită cu maiestrie de academicienii Mircea Malița și Dinu C. Giurescu în „*Zid de pace, turnuri de frăție. Deceniul deschiderii: 1962-1972*“, volum publicat în 2011 în Editura Compania din București (248 pp.) La lansarea acestei cărți la ADIRI și Fundația Europeană Titulescu am avut onoarea să-i felicit în scris pe cei doi autori pentru patosul evocării personalităților și evenimentelor care au marcat anii 1962-1972.

Istoria generală a diplomației românești nu va putea fi scrisă fără lectura atentă și conspectarea riguroasă a cărților lui Mircea Malița a căror valoare este sporită de credibilitatea narațiunii și echilibrul analizei.

În ansamblul ei, uriașa operă a lui Mircea Malița, fără egal printre diplomații români, inclusiv textele sale eseistic-confesive, se recomandă ca un puternic antidot la o posibilă înțețoșare a minții colective în materie de diplomație românească.

Tânăra generație de diplomați ar trebui să studieze în profunzime cărțile lui Mircea Malița și să asimileze adevărul că șansele istoriei pot trece aproape neobservate pe lângă noi și nu există pierdere mai gravă decât să ratezi iremediabil un moment favorabil, care dispare ca o naluță.

Diplomatul nu poate fi imaginat ca un reporter fotografic al realităților internaționale, dar cine îi aprinde acestuia aspirațiile spre creativitate, spre a schimba destinul neprielnic al țării pe care o reprezintă, mai ales atunci când trebuie să negocieze cu reprezentanții a 192 de țări mari, mijlocii, mici, sau chiar minuscule?

Lectura atentă a operei diplomatice a lui Mircea Malița aduce incitante elemente de răspuns care merită să fie căutate în volumele semnate de acesta, lucrări concepute într-un stil evocator și instructiv, apt să genereze meditații utile din perspectiva prezentului și să îndemne la acțiune hotărâtă pentru promovarea intereselor perene ale patriei.

Dacă diplomatul excelează în evenimente trăite, iar istoricul în documente dezgropate, unindu-și în mod fertil eforturile, ei pot dărui tineretului debusolat de astăzi repere luminoase spre ieșirea din bezna și făurirea frației fără de care ne riscăm în chip primejdios propriul viitor în concertul națiunilor lumii. Așa fiind, nu trebuie să ignorăm reflecția lui Mircea Malița care ne învață că „... în sufletul unui popor trebuie să intre atâta trecut cât să-i dea sentimentul propriei identități și atâta viitor cât să-i ascuță gustul și promptitudinea inovării...”

George Călinescu afirma că alegerea unui citat este un act estetic. Închei aceste modeste și selective gânduri cu un citat din ultimul paragraf al volumului *Secolul meu scurt* în care Mircea Malița se confesează că a urmărit cu obsedantă încăpățănare „ce putea să viseze pentru țara lui un diplomat: „cât mai mulți prieteni”.

Am deplina convingere că numeroșii prieteni ai academicianului Mircea Malița de pe toate continentele sunt în autentic consens pentru a-i ura la unison: „Fie-vă cea de-a 90-a primăvară zălogul tinereților viitoare în plan spiritual și creator, spre bucuria tuturor celor care vă iubesc și vă admiră cu statornică prietenie și cu mândria de a vă fi fost contemporani.”